BITEVNÍK

Cherie Priestová

TRIFID

Cherie Priestová
Bitevník

Copyright © 2010 by Cherie Priest
Translation © Zdeněk Uherčík, 2012
Cover © Jon Foster, 2012
© Stanislav Juhaňák – Triton, 2012

ISBN 978-80-7387-544-2

Stanislav Juhaňák – Triton, Vykáňská 5, 100 00 Praha 10
www.triton-books.cz

Cherie Priestová

BITEVNÍK

Cherie Priestová

Mechanické století

kniha třetí

Stanislav Juhaňák – Triton

Pro Jerryho a Donnu Priestovi

Často jsem žertovala, že přijdou domů a na trávníku před domem bude havarovaný autobus plný prvňáčků, dostanou se do křížové palby při bankovní loupeži, budou svědky invaze mimozemšťanů… a vždycky do minuty zvládnou situaci. Ale mezi námi, nemyslela jsem to tak docela žertem.

Tato kniha je fikce. Obsahuje nepřijatelné politické názory, neexistující zombie a několik absurdních nepřesností o průběhu občanské války. Doufám, že se vám to bude líbit! Ráda bych vám předem poděkovala za to, že mi nebudete posílat e-maily s upozorněním, jak špatně znám dějiny. Myslím, že všichni víme, že jsem si s fakty pohrála dost podstatným způsobem.

(Kromě těch částí, kde se vyskytují zombie.)

Poděkování

Při vědomí, že se budu opakovat, patří první odstavec obvyklým podezřelým: mému manželovi Aricovi Annearovi za to, že nepřizná, že už ho ubíjí poslouchání mých příběhu, mé editorce Liz Gorinské, která mě uchránila mnoha přešlapů a byla mým ochráncem ve vydavatelství Tor. Mé agentce Jennifer Jacksonové za vyřizování náročných telefonátů, zatímco já kolem ní poskakovala jako malá Godzilla. A samozřejmě mému propagačnímu týmu ve vydavatelství Tor, Patty Garciové a Amber Hopkinsové, za to, že se scházely se mnou v cizích městech a vzaly na svá bedra zajišťování mých cest.

Nemohu také vynechat Billa Schafera, který sledoval moji každodenní práci a pomáhal mi udržet mě v normálním chodu, aniž bych opomíjela psaní, a Yanni Kuzniovou, která všechno zvládá, přestože nevím jak, ale jsem za to vděčná.

Děkuji také Andree Jonesové. Má nepřeberné znalosti o občanské válce a na mé hloupé otázky odpovídala inteligentními, zajímavými a někdy i ztřeštěnými spekulacemi. Ona a její obvyklí podezřelí z Manor of Mixed Blessings se stali mými parťáky v tajemných drobnostech a podivných tušeních. Díky také patří Christině Smithové z Texas Ranger Hall of Fame and Museum za její poučení o významu a užití slova ranger. Protože jsem to opravdu nevěděla.

Děkuji také Luise May Alcottové za to, že psala dopisy domů, když v době občanské války pracovala v nemocnici ve Washingtonu. Její kolekce „Postřehů z nemocnice“ mi nesmírně pomohla při vytváření prostředí Robertsonovy nemocnice v Richmondu.

Můj nehynoucí vděk a láska patří každému v tajném klubu, který slouží světu, a Warrenovi Ellisovi za to, že je Warrenem Ellisem, a Wilovi Wheatonovi za to, že je Wilem Wheatonem. Díky patří i Teamu Seattle: Markovi Henrymu, Caitlin Kittredgeové (přestože se od nás stěhuje do Massachusetts), Richelle Meadové a Katovi Richardsonovi za to, že mi radili, čeho se držet. Duane Wilkinsové za pomoc s hromadou knih v univerzitním knihkupectví a zaměstnancům knihkupectví Third Place Books (ahoj Steve a Vlade!) za neutuchající podporu.

Srdečné díly mému webmasterovi Gregovi Wild-Smithovi, i když ho někdy přivádím k šílenství, Ellen Milneové a Suezii Hagyové za svačiny, společnost, organizační schopnosti a hlídání koček.

A nakonec děkuji svému otci a nevlastní matce, Jerrymu a Donně Priestovým, bývalým příslušníkům armády. Otec byl zdravotníkem ve Vietnamu, později se stal ošetřovatelem a diplomovaným anesteziologem. Donna byla dlouhá léta sestrou na pohotovosti a teď učí. Svého času jednou nebo dvakrát obeplula svět na nemocniční lodi USNS *Mercy* – což může mít souvislost s některou z postav této knihy.

Každopádně tati, díky z všechno. Donno, díky za všechno… a za boty.

„Pancíř a helmu. Přines obojí
dříve než vzlétneš, v bitvě vzplanu.
Svou ženskost skryji ve zbroji
na hradbách čelem smrti stanu.“

– *Felicia Hemans,*
z básně „Margareta Francouzská“

„Chci něco dělat.“

– *Luisa May Alcottová, když ohlásila úmysl pracovat během občanské války jako sestra v nemocnici ve Washingtonu.*
Následuje po: „Rozvaž, po čem toužíš.“

1

Podlahu prádelny v suterénu pokrývala kluzká vrstvička narůžovělé vody a hromady prostěradel, povlaků a přikrývek se vršily až ke stropu. Vinita Lynchová stála u kádě, paže po lokty ponořené ve špinavých povlacích, protože na matčinu smrt přísahala vojínovi Hughovi Mortonovi, že najde jeho kapesní hodinky dřív, než skončí v kádi s vroucí mýdlovou vodou, která by je dozajista nadobro zničila.

Proč vojín své hodinky ukrýval v povlaku polštáře nebyla nijak veliká záhada. Dokonce i v takovém místě, jakým byla Robertsonova nemocnice, se drobné a lesklé cennosti ztrácely s nepříjemnou pravidelností. A že na svůj úkryt dokázal zapomenout, bylo ještě pochopitelnější. Kulka, která mu prolétla čelem, ho sice naštěstí nezabila, ale způsobila, že býval zmatený. A právě dnes v době snídaně jeho mysl opět bloumala někde mimo jeho hlavu. Při prvním zvonění ohlašujícím snídani, v rozporu s přísnými rozkazy kapitána Sally, vyskočil z postele a hnal se do jídelny mužstva, která existovala jen v jeho prostřeleném mozku. Než ho chytili a znovu uložili na lůžko, kam za ním jídlo jako obvykle přinesou, pokud bude trpělivý a počká si, přišly mladší sestry a čistě mu povlékly.

Nikdo si hodinek nevšiml, ale v té spoustě prádla se daly snadno přehlédnout.

Sestra Lynchová tedy sešla dolů do výhně nemocničního suterénu a pečlivě se prohrabávala prádlem umazaným od poraněných a mastných hlav, tekoucích nosů a uslzených očí a doufala, že se vojín Morton buď znovu setká se svým ztraceným pokladem, nebo jej neuvidí tak dlouho, že na něj úplně zapomene.

„Mercy!“ ozvalo se seshora.

Vinita Lynchová si v nemocničním suterénu pod schody dlouze povzdechla.

„Mercy! Mercy, pojďte prosím nahoru!“

Takhle jí říkali. Snad to bylo kvůli nějaké chybě v papírech, nebo se někdo někdy přeslechl, nebo si prostě muži na lůžkách lépe pamatovali běžné slovo a bylo to pro ně jednodušší, než na ni volat jejím jménem.

„Mercy!“

Volání bylo teď hlasitější a naléhavější; odněkud z přízemí ji volala sama kapitán Sally. Zdálo se, že to kapitán Sally myslí vážně, ale ona vždycky všechno myslela vážně. Proto byla kapitán.

Sestra zaklonila hlavu, aby ji bylo nad schodištěm dobře slyšet, a vykřikla: „Už jdu!“ Ale dál prohrabávala povlečení, protože nehtem palce zavadila o něco tvrdého. Jestli se jí podaří prostrčit ukazovák za hladkou zadní stěnu pláště hodinek – ano, to budou ony – zdrží se jen okamžik. „Už jdu!“ vykřikla znovu a ještě hlasitěji, aby získala pár vteřin, přestože teď ji nikdo nevolal.

Měla je. Sevřela v pěsti tikající a nepoškozené hodinky, vymanila ruku ze sevření těžké hromady povlečení a hodinky byly na světě. Byly studené a těžší, než by na první pohled řekla. Nebyl to drahý kousek a jejich kolečka byla ohlazená a vyleštěná dlouhodobým používáním.

„Našla jsem je,“ řekla si a dočasně je ukryla v bezpečí kapsy zástěry.

„Mercy!“ ozvalo se seshora, tentokrát už docela netrpělivě.

„Vždyť říkám, že už jdu!“ odpověděla, zvedla si sukni a rychle, nikoli jako dáma, vyběhla po schodech do chodby za kuchyní. Zabočila, protáhla se mezi sanitáři, doktorem a třemi postaršími ženami najatými na úklid, které se ale místo práce mezi sebou stále haštěřily. Cestu jí nakrátko zatarasil muž, jeden z pacientů, kteří zde po vyléčení zůstali na výpomoc. Nesl koš plný obvazů. Krátce si navzájem nemotorně uhýbali a dávali si přednost, až se nakonec

kolem něho rychle s omluvou prosmýkla. Neslyšela, jestli něco odpověděl, protože hlavní sál byl teď přímo před ní.

Bez dechu vpadla dovnitř a zastavila se. Oddechovala, tiskla hodinky v kapse a v moři postelí s těly v různém stadiu zdraví a uzdravování se snažila najít kapitána Sally.

Na tomto sále, který sloužil jako příjem, třídírna a intenzivní péče zároveň, bylo osm řad po patnácti postelích. Místnost byla určena pro dvě třetiny z tohoto množství, takže uličky mezi řadami byly tak úzké, že se jimi téměř nedalo projít, ale nikdo nebyl odmítnut. Kapitán Sally prohlašovala, že i kdyby je měli sešívat ve stoje a přivazovat ke stěnám, přijmou každého konfederačního vojáka, kterého přivezou z pole.

Ona si taková prohlášení mohla dovolit. Byla to její nemocnice a hodností v ní všechny převyšovala. Kapitán nebyla její přezdívka. Byla to hodnost udělená Konfederačními státy americkými, protože vojenská nemocnice musí mít vojenského velitele. Sally Louisa Tompkinsová by nestrpěla žádného nadřízeného a byla natolik schopná a bohatá, že ji nebylo možné ignorovat.

Hluk v sále dosahoval obvyklé děsivé hladiny: sténání pacientů, skřípání pružin postelí a ochraptělé volání vytvářely nikdy neutichající kulisu. Tímto pozadím občas pronikaly hlasité bolestné výkřiky nebo zvuky zvracení, ale bylo tu stále s všudypřítomným zápachem špinavých těl, potu, krve a výkalů, nemocničním pachem éteru, štiplavým pachem sanitru a spáleného střelného prachu. S tím vším neúspěšně bojovalo mazlavé mýdlo. Samotné mýdlo, ať bylo jakkoli parfémované, nedokázalo potlačit pach moči, sežehnuté kůže a spálených vlasů. Žádný parfém nemohl přehlušit sladký pach hnijících údů a gangrény.

Mercy si říkala, že nemocniční zápach není o nic horší než ten na jejich farmě ve Waterfordu ve Virginii. Ale byla to lež.

Bylo to horší než když tehdy v létě šla do zadní ohrady a našla tam jejich býka ležet s kopyty trčícími do vzduchu a s nafouknutým břichem pokrytým kobercem lesklých masařek. Tohle bylo horší než na slunci hnijící hovězí, které se roztékalo jako šedá, kašovitá břečka. Tohle bylo horší, protože býk po nějaké době zmizel, jeho puch smyly letní deště a nevlastní otec s jejím bratrem pak zdechlinu zakopali. Po nějaké době úplně zapomněla, kde nebohé zvíře padlo a zcepenělo, jako kdyby se to bylo nikdy nestalo.

Ale tady to bylo jiné.

Toto byla nejčistší nemocnice v celé Konfederaci, kde méně mužů umíralo a víc se jich uzdravovalo, aby se mohli vrátit na frontu, než kdekoli na severu, jihu, nebo dokonce v Evropě. Kapitán Sally úzkostně, někdy až šíleně lpěla na čistotě a v obrovských hrncích se stále vařila voda a legie mužů uzdravených natolik, aby mohli pomáhat, se v dvouhodinových směnách střídaly u hadrů. Jedním z nich byl Paul Forks. Další se jmenoval Harvey Kline, třetí Medford Simmons a čtvrtý Anderson Ruby. Kdyby si Mercy Lynchová dokázala vzpomenout na ostatní jména, mohla by vyjmenovat další tucet zmrzačených duší.

Muži se starali o to, aby na podlaze nebyly krvavé šmouhy, pomáhali nosit nekonečný proud táců s jídlem a léky, doprovázeli doktory a pomáhali sestrám zvládnout divoké pacienty, kteří se probouzeli s děsivých snů.

Přes to všechno, i přes úsilí těch mužů a dvou tuctů sester, jako byla ona sama, pěti doktorů, kteří se nepřetržitě střídali, přes úsilí pradlen a kuchařek, ten zápach nikdy, ani na okamžik nezmizel.

Usadil se jí v záhybech šatů a ve vlasech, zadřel se jí pod nehty.

Stále si ho nosila s sebou.

„Kapitáne Sally?“ vykřikla Mercy a v tu chvíli ji uviděla u předních dveří ve společnosti nějaké ženy a muže.

Sally byla drobná a bledá, černé vlasy měla přísně rozdělené pěšinkou přesně uprostřed a černé šaty měla upnuté od pasu až pod bradu. Nakláněla se, aby lépe slyšela, co ta druhá žena říká, zatímco muž za nimi neklidně šoupal nohama a těkal očima sem a tam.

„Mercy.“ Sally kráčela mezi lůžky vstříc mladé sestře. Už nekřičela. „Mercy, musím s vámi mluvit. Je mi to líto, ale je to důležité. Mohla byste jít s námi?“ Ukázala na nervózního muže a stoickou ženu, která stála strnule zpříma jako typická Novoangličanka.

„Co je to za lidi?“

„Mají pro vás zprávu.“

Mercy s tou dvojicí nechtěla mluvit. Nevypadali jako lidé, kteří přinášejí dobré zprávy. „Tak proč mi ji neřeknou uvnitř?“

„Drahá,“ řekla Sally a přitiskla Mercy rty na ucho, „ta žena je Clara Bartonová z Červeného kříže, a ji nikdo obtěžovat nebude. Ale ten muž s ní je Yankee.“

Mercy se zajíkla. „Co tu tedy dělá?“ zeptala se, přestože měla docela jasnou a děsivou představu.

„Mercy…“

„Copak nemají své vlastní nemocnice, sotva sto mil odsud, ve Washingtonu? Nezdá se, že by byl zraněný, ani nevypadá zvlášť špatně.“ Mluvila příliš rychle.

„Mercy,“ přerušila ji Sally, „musíte si promluvit s tím mužem a slečnou Bartonovou.“

„Co po mně chce Červený kříž? Už dělám sestru, přímo tady, a nechci…“ Pod límečkem jí vyrazil horký pot. Trochu ho prstem povolila, aby měla víc vzduchu.

„Vinito.“ Ta drobná žena s vysokou hodností jí položila ruce na ramena a přiměla ji, aby se napřímila a podívala se jí do očí. „Zhluboka dýchejte, jak jsme si říkaly.“

„Snažím se,“ zašeptala. „Ale asi to nedokážu.“

„Zhluboka nadechnout. Pomalu vydechnout. Nespěchejte. Seberte se. A pojďte si promluvit s těmi lidmi.“ Mluvila

laskavým tónem, z velitelky se na okamžik stala matka. „Jestli chcete, zůstanu s vámi.“

„Nechci…“ ale nevěděla, co vlastně chce, proto, když ji Sally vzala za ruku a stiskla, stisk opětovala.

„Pojďme někam stranou,“ řekla Sally a pokývla Claře Bartonové a jejímu nervóznímu společníku, aby je následovali. Svižně provedla Mercy mezi posledními řadami postelí ven do chodby – dvojici za nimi pobízela ke spěchu – a vzápětí už byli na nádvoří bývalého sídla soudce Robertsona. Nádvoří bylo poseto stany, mezi nimiž horečně pobíhali úředníci, ale sestry s jejím doprovodem si nevšímali.

Vzadu mezi stromy, kde si na chladivé trávě pohrávaly stíny vrhané listím v korunách, je kapitán Sally zavedla k posekanému místu s lavičkami, které sloužily k odpočinku, občerstvení a milencům.

Mercy stále tiskla Sally dlaň, protože ve chvíli, kdy ji pustí, začne někdo mluvit.

Když se všichni posadili, vymanila Sally prsty, vzala její roztřesenou ruku, pohladila ji a řekla: „Slečno Bartonová, pane Atwatere. Tohle je Vinita Lynchová, i když tady jí skoro každý říká…“

„Mercy,“ přerušil ji pan Atwater. Jistě býval hezký, měl černé vlasy a hnědé oči, ale teď byl téměř vyzáblý a vypadalo to, že musel být na pokraji smrti hladem.

„Paní Lynchová,“ promluvil znovu, „jmenuji se Dorence Atwater a byl jsem šest let v táboře v Andersonville.“ Mluvil tichým, hlubokým hlasem. Nechtěl, aby ho někdo slyšel.

Už nebojoval a nebyl v uniformě, ale podle přízvuku to byl seveřan. Opravdový seveřan, ne někdo z pohraničí jako Vinitin manžel. Jeho přízvuk vylučoval, že by pocházel z Kentucky, Tennessee, Virginie nebo Washingtonu, D. C., Texasu nebo Kansasu.

„Pane Atwatere,“ řekla mnohem úsečněji, než zamýšlela. Ale všechna slova z ní vycházela sevřeně a prsty zatínala

Sally do ruky tak silně, že nehty po sobě zanechávaly rýhy ve tvaru půlměsíce. „To muselo být… těžké.“

Bylo to hloupé slovo a ona to věděla. V táboře to samozřejmě bylo těžké, koneckonců všechno bylo těžké. Oženit se s Yankeem z pohraničí bylo těžké, když si její rodná Virginie zvolila šedou. Postrádat ho dva roky bylo také těžké, znovu a znovu skládat jeho dopisy a číst je po sté a po dvou sté, to bylo těžké. Starat se o raněné bylo těžké a také s každým novým přírůstkem přemítat, jestli mu zranění způsobil její vlastní manžel, nebo jestli její manžel je někde jinde – možná sto mil odsud ve Washingtonu – kde se o něho stará žena podobná jí, která svědomitě pečuje o svoji potravu pro děla v proležených postelích.

Ale on ve Washingtonu nebyl.

Věděla to. Věděla to, protože Clara Bartonová a Dorence Atwater seděli naproti ní na nízké kamenné lavičce s vážným výrazem v očích a smutnou zprávou na rtech, protože, bůh jim pomáhej, nikdy jiné zprávy nepřinášeli.

Než mohl kdokoli z návštěvníků promluvit, rozmluvila se Mercy znovu: „Už jsem o vás obou slyšela. Děláte úžasnou práci na bitevním poli, slečno Bartonová – pro mnohé z nás je tam bezpečněji a je pro nás snazší utěšit raněné a ošetřit je…“ Poslední slova téměř vyprskla, protože měla plný nos a neustále mrkala. „A vy, pane Atwatere, jste…“

Dvě myšlenky se jí střetaly v hlavě: jméno muže, který sedí necelý metr před ní, a proč o něm vlastně slyšela ještě dřív, než vstoupil do Robertsonovy nemocnice. Ale nemohla si ty dvě věci spojit, snažila se držet je odděleně, aby ke spojení dojít nemohlo.

Bylo to marné.

Věděla to.

„Vytvořil jste seznam,“ řekla a každé písmeno cítila v ústech jako kámen.

„Ano, madam.“

„Je nám to velice líto, drahá," řekla Clara Bartonová. Nebyla to nacvičená kondolence. Nebyla uhlazená a vytříbená, ale vypadalo to, že ji myslí vážně. „Ale váš manžel Phillip Barnaby Lynch… jeho jméno je na tom seznamu. Před devíti měsíci zemřel v táboře pro válečné zajatce v Andersonville. Vaše ztráta mě nesmírně mrzí."

„Takže je to pravda," zamumlala. Tlak v hlavě rostl. „Je to už dávno, co o sobě nedal vědět. Proboha, kapitáne Sally, je to pravda."

Stále tiskla Sally Tompkinsovou, která ji přestala hladit a stisk opětovala. „Je mi to líto, drahá." Volnou rukou pohladila Mercy po tváři.

„Je to pravda," opakovala. „Myslela… myslela jsem si to. Už je to tak dlouho. Skoro tak dlouho, jako jsme byli spolu, co jsem od něho dostala poslední zprávu. Vím, že někdy to tak bývá. Vím, že pro muže je těžké psát z fronty a pošta není nijak spolehlivá. Myslím, že tohle všechno jsem věděla už dřív. Ale byla jsem natolik hloupá, že jsem doufala."

„Byli jste novomanželé?" zeptala se Clara Bartonová laskavým, posmutnělým hlasem. Věděla, co je žal a nebyla vůči němu imunní.

„Byli jsme spolu osm měsíců. Osm měsíců a pak odešel do války a byl pryč dva a půl roku. A já jsem zůstala tady a čekala. Měli jsme tu dům, západně od města. Narodil se v Kentucky. Plánovali jsme, že až to všechno skončí, vrátíme se tam a budeme mít rodinu."

Náhle pustila Sally, vyskočila a chňapnula po Atwaterovi.

Sevřela mu zápěstí a přitáhla si ho blíž. „Viděl jste ho? Mluvil jste s ním? Nedal vám pro mě nějaký vzkaz? Cokoli. Aspoň něco?"

„Viděl jsem ho, teprve když umíral, madam. Přivezli ho s velice těžkým zraněním a on mu brzy podlehl. Snad by to pro vás mohla být aspoň nějaká útěcha. Ten tábor je hrozné místo, ale on v něm nebyl dlouho."

„Ne tak dlouho jako někteří. Ne jako vy.“ Slova se jen stěží prodírala staženým hrdlem, ale ještě nevzlykala, slzy stále nepřicházely. Ještě ne.

„Ne madam. Je mi to velice líto, ale myslel jsem, že byste měla vědět, že se nevrátí domů. Spolu s tuctem dalších nešťastníků ho pohřbili v neoznačeném hrobě na Pláních. Ale netrpěl dlouho.“

Hrbil se tak, že mu ramena visela před hrudníkem jako košile na zlomeném ramínku. Vypadalo to, jako kdyby předání té smutné zprávy bylo nad jeho síly, a jeho tělo bylo příliš křehké, než aby takovou tíhu uneslo. Ale kdyby tu tíhu nenesl on, nenesl by ji nikdo.

„Je mi to líto, madam. Mrzí mě, že pro vás nemáme lepší zprávu.“

Pustila ho a dosedla zpátky na lavičku, do čekající náruče Sally Tompkinsové. „Ne. Ne, vážil jste tak dlouhou cestu, abyste mi to oznámil.“

Mercy Lynchová zavřela oči a položila hlavu Sally na rameno.

Clara Bartonová a Dorence Atwater to pochopili jako narážku, že by měli odejít. Tiše vstali, neprošli nemocnicí, ale obešli dvůr a vyšli na ulici, kde na ně zřejmě čekal vůz.

„Kéž by nebyli nikdy přišli,“ řekla Mercy se zavřenýma očima. „Kéž bych se to nikdy nedozvěděla.“

Sally ji pohladila po vlasech. „Jednoho dne budete ráda, že to udělali. Vím, že teď je to těžké, ale vždycky je lepší vědět, než tápat. Falešná naděje je to nejhorší.“

„Bylo to od nich laskavé,“ souhlasila a popotáhla. „Přišli sem, do nemocnice Rebelů. Nemuseli. Mohli jen poslat dopis.“

„Ona tu byla za Červený kříž,“ opáčila Sally. „Ale máte pravdu. Mají velice těžkou práci. Víte, dokonce si myslím, že tady by na ně nikdo nevztáhl ruku.“ Povzdechla si a přestala Mercy hladit po slámových vlasech. Ty nepoddajné vlasy, příliš tmavé na blond, jí stále trčely zpod čep-

ce a zaplétaly se Sally do prstů. „Všichni ti muži a chlapci, ať v modrém nebo šedém, doufají, že někdo pro ně udělá totéž. Řekne jejich matkám a milým, že padli v poli."

„Asi máte pravdu."

Mercy se vymanila z vřelého objetí Sally, vstala a otřela si oči. Byly rudé stejně jako její nos a tváře. „Mohla bych si vzít odpoledne volno, kapitáne? Trochu si odpočinu v pokoji."

Sally dál seděla a složila si ruce na klíně. „Jak dlouho budete potřebovat. Řeknu Paulovi Forksovi, aby vám přinesl večeři. A Anne řeknu, aby vás nerušila."

„Děkuji, kapitáne." Mercy neměla nic proti své spolubydlící, ale nedokázala snést pomyšlení, že by jí měla něco vysvětlovat. Zvlášť ne teď, kdy měl celý svět tak divnou barvu a hrdlo se jí stahovalo potlačovanými vzlyky.

Pomalu se vracela do domu proměněného na nemocnici, pohled upírala do země a sledovala své nohy. „Dobré ráno, Mercy," řekl někdo, ale neodpověděla. Sotva pozdrav slyšela.

Jednou rukou šmátrala po stěně, až konečně našla nemocniční sál v přízemí a schodiště do patra. V hlavě se jí střetávala dvě slova: *vdova* a *nahoru*. Snažila se to první ignorovat a upínala se na to druhé. Musí se dostat do svého pokojíku v podkroví.

„Sestři," zavolal nějaký muž. Znělo to jako *setři*. „Sestři Mercy?"

Zastavila se s rukou opřenou o stěnu a jednou nohou zvednutou nad první schod.

„Našla jste moje hodinky, sestři?"

V první chvíli byla zmatená. Zadívala se na toho muže a konečně uviděla vojína Mortona, jeho potlučenou, ale optimistickou tvář. „Říkala jste, že najdete moje hodinky. Nevypraly se, viďte, že ne?"

Usmíval se tak usilovně, že jeho obličej vytvářel téměř dokonalý kruh. Posadil se na posteli, potřásl hlavou a vnitřkem předloktí si promnul oko. „Našla jste je?"

„Ano, našla. Tady jsou," řekla a zašmátrala v kapse zástěry. Vyndala je a chvilku pozorovala matný lesk mosazi ve slunečních paprscích procházejících oknem. „Našla jsem je. Jsou v pořádku."

Když natáhl kostnatou paži, pustila mu je do nastavené dlaně. Obracel je pořád dokola. „Nikdo je nevypral? Nejsou poškozené?"

„Nejsou vyprané ani poškozené. Stále krásně tikají."

„Děkuju vám, sestři!"

„Rádo se stalo," zamumlala, ale to už k němu byla zády a pomalu stoupala schod za schodem, jako kdyby měla nohy z olova.

2

Mercy Lynchová by nejraději strávila ještě jedno odpoledne o samotě, schoulená v nohách postele a znovu a znovu by si četla dopisy, které jí Phillip posílal, dokud ještě mohl psát. Ale život v nemocnici nezpomalil natolik, aby mohla truchlit podle libosti.

Odpoledne už všichni věděli, že je vdova.

Ale jenom kapitán Sally věděla, že je vdovou po Yankeem.

Bylo možné, že by to stejně nikomu nevadilo. Kentucky byla směsí lipnice a šedivého nebe, rozčísnutá v polovině. Virginia byla v podstatě stejná a ona měla podezření, že důkaz pro to by našla v nemocnici ve Washingtonu, kam přiváželi raněné muže v modrém. Po celém pohraničí muži bojovali na obou stranách.

Phillip bojoval za Kentucky, ne za Unii. Bojoval proto, že Rebelové dvakrát přepadli farmu jeho otce a napůl ji vypálili. Téměř ze stejného důvodu vlastní bratr Mercy bojoval za Virginii a ne za Konfederaci, protože Yankeeové jejich rodinnou farmu vypálili dvakrát za posledních deset let.

Nakonec všichni bojovali za domov. Aspoň tak to viděla ona. Jestli někdo někde bojoval za práva státu nebo za zrušení otroctví, nebylo o tom už nikde slyšet. Těch prvních pět nebo šest let o tom mluvil každý.

Ale po dvaceti letech?

Mercy byla malé dítě, když byly vypáleny první výstřely proti pevnosti Winter a válka začala. A pokud zatím věděla a viděla, všechno ostatní byla veliká vzájemná nevraživost, víc osobní než politická. Ale možná to bylo tím, že posledních čtrnáct měsíců, kdy pracovala v Robertsonově nemocnici, viděla věci příliš zblízka. Občas zde ošetřili nějakého Yankeeho, který se ve špatnou chvíli ocitl na špatném místě, zvlášť když byl z pohraničí. S velikou pravděpodobností byl příbuzným někoho, kdo ležel ve stejné místnosti.

Nejspíš ještě ani nebyl na světě, když válka propukla, a trpěl stejně jako ostatní muži, kteří sténali, krváceli, křičeli a prosili ze svých postelí o jídlo a útěchu. Modlili se, aby se jim vrátily ztracené údy. Slibovali bohu své životy a své děti, jen aby mohli znovu chodit nebo aby se už nemuseli vracet do linií.

Všichni se bez ohledu na barvu uniformy modlili za totéž.

Proto by možná nikomu nijak nevadilo, kdyby věděli, že si Vinita May Swakhammerová z Waterfordu ve Virginii vzala v létě svého dvacátého roku Phillipa Barnabyho Lynche z Lexingtonu v Kentucky. Věděli by, že se narodili na špatných stranách špatně vytyčené hranice a jednoho dne se jim to nejspíš vymstí.

A vymstilo.

On teď byl na druhé straně mnohem mocnější hranice. Jednoho dne se s ním setká, to bylo jisté stejně tak jako amputace a nedostatek léků. Ale do té doby jí bude nesmírně scházet. Když bude moci, bude truchlit i druhé odpoledne.

Nemohla.

Bude pro něho muset truchlit a oplakávat ho za pochodu, protože jen co odmítla oběd, který jí přinesl Paul Forks, dorazila do nemocničního sálu další várka raněných.

Slyšela je přijíždět v malých, těsných sanitkách, které nebyly o mnoho lepší než obyčejné bedny. Pohybu schopní muži a asistenti je vybalovali jako sendviče, vytahovali jejich nosítka na denní světlo, kde ti, kteří měli dost sil, mžourali do slunce. Okénkem pokojíků viděla, jak opouštějí sanitky v neuvěřitelném množství. Mimoděk ji napadlo, že v nich musí být naskládáni jako špalky dříví, aby se jich tam tolik vešlo.

Dva… ne, tři vojáci, obvázaní od hlavy až k patě leželi dál na nosítkách, ale nikdo se jimi dál nezabýval. Zemřeli během transportu. Vždycky jich několik nepřežilo, zvlášť cestou do Robertsonovy nemocnice. Kapitán Sally měla pověst, že dokáže vyléčit i ty s nejtěžšími zraněními, proto ti byli často posíláni právě k ní.

Jen tři muži nepřežili transport.

To bylo dobré, pokud někde ještě nebyla nějaká jiná sanitka, kterou Mercy ze svého okénka neviděla.

Měla svolení zůstat nahoře, ale dvě sestry ležely se zápalem plic a jedna si v noci sbalila věci a utekla domů, aniž by komukoli něco řekla. Jednoho z doktorů generál odvelel do polní nemocnice, což mu Mercy ani trochu nezáviděla. Takže nemocnice, která i v těch nejlepších časech trpěla nedostatkem lůžek a přemírou chaosu, měla nyní i nedostatek personálu.

V nohách její postele stála dvě sbalená zavazadla. Od svého příchodu v nich měla uloženy všechny věci. V pokojících nebyly žádné skříně, proto se člověk musel zařídit takhle, nebo mít věci poházené na podlaze nebo pod postelí, pokud byla dost vysoká.

Mercy měla nízkou postel.

Rozepnula přezku kufru vlevo a do vnitřní kapsy zasunula medailonek, kde ho vždy uchovávala. Znovu přezku zapnula, vstala a připnula si zástěru. Kousek vyleštěného cínu jí posloužil jako matné zrcadlo. Čepec měla nakřivo. Narovnala ho, zajistila vlásenkou a zaposlouchala se do kakofonie zvuků z dolních pater.

Ano, nespěchala.

V těch prvních chaotických minutách by jenom překážela. Jakmile budou všichni muži uvnitř, kočí sanitek spěšně vyřídí své papíry a krvácející vojáci budou ležet ve vyrovnaných řadách, bude mnohem užitečnější.

Naučila se rozeznávat tóny chaosu – poznala tu správnou výšku, kdy nastal ten pravý čas, kdy všichni, kteří patřili dovnitř soudcova domu, byli uvnitř a doktoři a pohybu schopní muži si mezi sebou předávali úsečné příkazy. Když ten očekávaný tón dolehl do podkroví, opustila pokojík a sestoupila do pochmurného karnevalu smrti.

Šla přímo do jeho nejhustší vřavy. Vnořila se do moře neumytých obličejů zčernalých modřinami a střelným prachem, prošla demarkačními liniemi, které oddělovaly čtyři nové případy tyfu, dva zápaly plic a dvě úplavice, které sice budou brzy potřebovat péči, ale prozatím mohou počkat.

Byli tu také dva „sípalové“, což byl v nemocničním slangu výraz pro závislé na drogách, kteří nějakým zázrakem na frontě přežili dost dlouho, aby se dostali do nemocnice. Jejich jedem byla nažloutlá břečka, která páchla sírou a hnilobou. Prožírala se jim do mozku, až nakonec jen netečně civěli, tiše sípali a dloubali se v bolácích, které jim naskákaly kolem úst a nosu. Sípalové mohou také počkat. Nikam neutečou, a protože si svůj stav způsobili sami, byli v pořadí až úplně na konci.

Podél nejbližší ošetřené řady se tísnili doktoři se sestrami, které se protahovaly úzkými uličkami tak rychle, jako kdyby to byly široké silnice. Mercy chvilku postála, aby se zorientovala mezi zmrzačenými vlastenci, kteří leželi tam,

kde je personál zanechal – na nosítkách jen tak na zemi, anebo vedle zatím ještě obsazených lůžek.

Předběhli ji dva upovídaní pomocníci s nákladem dvou uhláků, věder a lékařských podnosů. Vrazila do jednoho z chlapců, kteří nosili vzkazy z patra na patro a od doktora k doktorovi roznášeli lístky s rychlostí telegrafu, i když ne s takovou přesností.

Zhluboka dýchat. Jeden nádech, druhý nádech. Čeká ji práce.

Protáhla se úzkou uličkou ke vchodu bývalého tanečního sálu, ve kterém se soustředili pacienti s nejhoršími střelnými zraněními. Střelné rány byly vždy nevypočitatelné a komplikované. Někdy to byly strašlivě rozervané svaly, jindy odstřelené údy, které visely jen na rozdrcených kostech a kouscích tkáně. Prostřelené tváře, paže a nohy, nebo kráter tam, kde bývalo oko. Někdy prostřelená plíce nebo rozdrcené žebro.

Vždycky to bylo hrozné.

Třicet postelí už bylo obsazeno a půl tuctu zbědovaných mužů leželo na podlaze. Byli až ke kolenům zablácení a obvázáni tak špinavými obvazy, že nebylo možné odlišit, které skvrny jsou od krve a které jenom od bahna bitevního pole. Tváře měli většinou bledé, jako kdyby už byli po smrti. Způsobovala to ztráta tělesných tekutin nebo šok z toho, co viděli a co stále ještě v duchu vidí.

Byli tak vyčerpaní, že už neměli sil sténat. Čekali proto v relativním tichu. Jeden nebo dva se chraplavě dožadovali vody, prosili o doktora nebo volali nepřítomnou matku nebo ženu. Skupinka těch, kteří někde cestou přišli o kabáty, se halila do prostěradel, zbědovaně se tiskli k sobě a půjčovali si deky, aby se zahřáli, přestože místnost před zimou chránily plápolající ohně, na které na obou koncích místnosti neustále přikládali pomocníci z řad pacientů.

Poblíž stála nová sestřička, o několik let mladší než Mercy, a při pohledu na tu hrůzu se nedokázala ani po-

hnout. Bezmocně pohybovala rukama a oči měla plné slz. „Kde mám začít?“ šeptala.

Mercy ji zaslechla a měla pro ni odpověď.

Protáhla se kolem stolu s ponožkami, závěsy, dlahami, obvazy a pouzdry, v nichž stále ještě byly zbraně, a košilemi bez rukávů. Z vedlejšího stolu vzala umývadlo, hrst vypraných hadrů a pořádný kus ošklivého hnědého mýdla, které páchlo jako laciná svíčka.

„Sestři,“ oslovila ji a byla by ji vzala za loket, kdyby měla jednu ruku volnou.

„Madam?“

„Jak se jmenujete?“

„Madam? Já… jmenuji se Sarah. Sarah Fitzhughová.“

„Takže Sarah.“ Mercy vrazila dívce umývadlo do nejistých rukou. Teplá voda jí vycákla na zástěru a na prsou zanechala dlouhý vlhký pruh. „Vezměte to.“

„Ano, madam.“

„A ještě tohle a tohle.“ Podávala jí hadry a mýdlo. Sarah měla co dělat, aby všechno neupustila. „Vidíte támhlety muže?“ Mercy ukázala na konec řady, kde zkroušená skupinka nově příchozích čekala na vyřízení papírů a lékařskou prohlídku.

„Ano, vidím, madam.“

„Začněte na konci řady. Sundejte jim boty, jestli nějaké mají, ponožky, kabáty a košile. Vydrhněte je, a pospěšte si. V rohu za vámi jsou čisté košile a vlevo hromádka ponožek. Oblečte je do čistých košilí a ponožek, ty špinavé hoďte do prádelních kádí ve vedlejší místnosti a vezměte do parády další řadu vojáků.“

„Vydrhnout…?“ Sarah se při tom slově zajíkla. „Mám je vydrhnout? Vojáky?“

„Jistě, nemluvila jsem o doktorech nebo o krysách. A pospěšte si. Doktoři tu budou za necelou půlhodinu a kapitán Sally bude příšerně prskat, jestli na zemi uvidí špinavé muže.“

Nešťastná dívka byla téměř tak bledá jako ti, kterým měla pomoct. By to její první úkol.

Mercy by jí byla pomohla, ale byla hlavní sestrou na prvním sále a měla na práci důležitější věci. Jistě, byla teď v tanečním sále, namísto v prvním sále, ale hlavní sestra tanečního sálu byla upoutána na lůžko a nikdo ji zatím nedokázal zastoupit. Mercy proto vběhla na scénu, aby pomohla s nejnaléhavějšími záležitostmi. Taneční sál rozdělovala opona. Nebylo to kvůli cudnosti či zachování společenské zdvořilosti, a už jistě ne kvůli přecitlivělosti vojáků. Většina z nich už viděla a slyšela až příliš.

„Sestra!“ zvolal někdo autoritativním hlasem.

Mercy už byla na cestě. Chirurgové si ji oblíbili a často o ni žádali. Byla jim přednostně k dispozici právě v takových těžkých chvílích, kdy dorazila nová várka těžce raněných a bylo je třeba rychle vytřídit k operacím.

Odhrnula závěs, potlačila zachvění a usedla na sedačku vedle první postele, kde jeden ze zbývajících doktorů divoce máchal rukama. „Mercy, výborně. Jsem rád, že jste to vy.“

„Tak to jste sám,“ odpověděla, vzala od něho krvavou pinzetu a hodila ji do cínového kbelíku u svých nohou.

„Tak to jsme dva,“ zakrákal muž na lůžku. „Taky jsem rád, že jste to vy.“

Přinutila se k úsměvu a zažertovala: „To pochybuji, protože tohle je naše první setkání.“

„První z mnoha, doufám…“ Asi by řekl víc, ale doktor začal prohlížet, co zbývalo z jeho ruky. Mercy napadlo, že to musí hodně bolet, ale voják ani nezasténal. Jenom zmlkl.

„Jak se jmenujete?“ zeptala se, částečně proto, aby to věděla a částečně proto, aby ho rozptýlila.

„Kristepane,“ řekl doktor, když mu rozřízl košili a odhalil mnohem horší zranění, než jaké očekával.

„Kdepak,“ vydechl zraněný muž a zašklebil se. „Henry. Gilbert Henry. Takže mi říkají jenom Henry.“

„Henry, Gilbert Henry, kterému říkají jenom Henry. Zapíšu si to," řekla mu a opravdu by to udělala, kdyby neměla plné ruce zakrváceného popruhu, který příliš nedržel jeho roztříštěnou paži – vlastně ji jenom přidržoval v kapse. Doktor Luther se snažil paži vyšetřit, ale doslova se mu rozpadala pod rukama.

„Jméno Gilbert se mi nikdy nelíbilo."

„Je to pěkné jméno," ujistila ho.

„Pomozte mi ho otočit," řekl doktor Luther. „Mám takové zlé tušení…"

„Držím ho, můžete ho zvednout. Promiňte, Gilberte Henry," zopakovala jeho jméno, aby si je zapamatovala, „ale tohle zabolí. Podejte mi zdravou ruku."

Sevřel jí dlaň.

„Stiskněte mě, když vás to bude hodně bolet."

„To nikdy," opáčil, galantní až do konce.

„Můžete a uděláte to a budete rád, že jsem vám to řekla. Neublížíte mi, nebojte. Tak na tři," řekla doktorovi a podívala se mu do očí.

Začal počítat. „Jedna… dva…" Na tři muže nadzvedli a otočili. Nejhorší obavy doktora Luthera se potvrdily.

„Řekněte něco," ozval se Gilbert Henry. Nenechávejte mě v nejistotě." Druhá věta vyšuměla jako zasyčení, protože část vzduchu mu z plic unikala dírou zející v boku.

„Několik žeber je na sračku," řekl doktor, protože před sestrami si nijak nedával pozor na jazyk, tím méně před Mercy, která používala mnohem nevybíravější slovník, když měla za to, že to situace vyžaduje.

„Možná tři," poznamenala. Ale viděla mnohem víc. Nemohla to ale říct teď, dokud Gilbert Henry pevně svíral její ruku.

Žebra byla tím nejmenším. Roztříštěná ruka byla horší, a jistě bude nutné ji amputovat. Ale to, co viděla teď, nastolovalo otázku, jestli to stojí za tu bolest a utrpení. Plíce měl v lepším případě proražené, v horším roztrhané. Vý-

buch ho zasáhl do levé strany, rozerval mu paži a svaly trupu. S každým výdechem mu z roztříštěného hrudníku unikaly obláčky vlhkého, horkého vzduchu.

Tohle nebylo zranění, ze kterého se člověk uzdraví.

„Pomozte mi ho otočit nazpátek," řekl doktor Mercy a na další odpočítání ho spolu obrátili. „Synku, musím ti říct pravdu. S tou rukou se nedá nic dělat."

„Já… toho… toho jsem se bál, doktore. Ale sotva dýchám. To ty žebra… že jo?"

Když teď Mercy věděla, kam se dívat, všimla si rytmického výtoku mezi žebry, jako kdyby otáčení jeho stav zhoršilo. Gilbert Henry má možná několik hodin, možná několik minut. Ale pokud okamžitě nezasáhne ruka boží a nevykoná zázrak, víc to nebude.

„Ano, to ta žebra," odpověděla namísto doktora, který ještě váhal.

Ušklíbl se a roztříštěná ruka sebou zacukala.

„Ta musí pryč," řekl doktor Luther. „Budeme potřebovat éter."

„Éter? Nikdy jsem éter nedostával." Vypadalo to, že má opravdu strach.

„Nikdy?" opáčila Mercy lehkým tónem a přitáhla si pojízdný stolek s potřebami pro anestezii. Měl dvě přihrádky. V horní byla samotná substance, kousky čistého plátna a jedna z nejnovějších masek, které kapitán Sally zakoupila z vlastních peněz. Představovaly špičkovou technologii a byly velice drahé. „Není to vůbec špatné, slibuji. Ve vašem stavu bych to nazvala požehnanou úlevou, pane Gilberte Henry."

Znovu ji popadal za ruku. „Neodejdete, viďte?"

„Určitě ne," slíbila mu. Nebyla si úplně jista, jestli bude moci slib dodržet, ale voják to z jejího hlasu nemohl poznat.

Znovu se objevil ten jeho úzký úšklebek. „Dokud tady… budete."

Ve druhé přihrádce byly ošklivější nástroje. Mercy se je pečlivě snažila zakrýt sukní a zástěrou. Nemusel vidět motorovou pilku, šroubovací svorky nebo obrovské nůžky, kterých někdy bylo třeba k oddělení posledních šlach. Když se vymaňovala z jeho sevření, dávala pozor, aby viděl jen její profesionální laskavost. Doktor se zatím připravoval, vyrovnával si méně hrozivě vypadající nástroje a volal na nejbližšího pomocníka, jestli by mohl obstarat další plátno, houby a další umývadlo s horkou vodou.

„Mercy," řekl doktor Luther. Byla to žádost a zároveň signál.

„Ano, doktore." Gilbertovi Henrymu pak řekla: „Je čas, zlato. Je mi to líto, ale věřte mi, že až se vzbudíte, budete děkovat bohu, že jste to prospal."

Nebyla to sice její nejlepší uklidňující řeč, ale kousek od Gilberta Henryho leželi za plentou dva další muži, kteří potřebovali stejnou péči, a její vnitřní výrobce uklidňujících frází na tom nebyl zrovna nejlépe.

Ukázala mu masku ve tvaru trojúhelníku se zakulacenými vrcholy, vypouklou tak, aby mu dosedla na nos a ústa. „Vidíte tohle? Dám vám to na obličej, takhle…" Podržela si masku krátce před obličejem, aby demonstrovala její účel. „Pak otočím několika knoflíky na téhle nádrži…" Ukázala na nádobu ve tvaru kulky, o něco větší než láhev vína. „Pak smíchám éter se stabilizačními plyny a než řeknete švec, budete spát jako nemluvně."

„Už… jste… to dělala?"

Rychle slábl a slova z něho vycházela jen obtížně. Náhle s děsivou jistotou věděla, že jakmile mu přiloží narkotizační masku, už se nikdy nevzbudí. Ze všech sil se snažila, aby jí na očích nepoznal, že propadá panice. „Tucetkrát. Jsem tady už rok a půl," přeháněla. Pak odložila masku a vzala do ruky cedulku opřenou o postel. Většina kolonek nebyla vyplněná.

„Sestro?" řekl doktor.

„Okamžik. Než si zdřímnete, Gilberte Henry, který si raději nechává říkat jenom Henry, zapíšu si pro jistotu pár informací, aby sestra z příští směny o vás všechno věděla."

„Jak… si přejete, madam."

„Jste správný chlap a dobrý pacient," pochválila ho, aniž by k němu zvedla oči. „Řekněte mi v rychlosti, čeká na vás doma matka? Nebo…" Trochu se zajíkla. „Nebo snad manželka?"

„Nemám manželku. Matka… ano. A… a bratr. Je ještě chlapec."

Udivovalo ji, jak se v tak hrozném stavu dokázal dostat až sem. Snad ho při životě držela vyhlídka na nemocnici a myslel si, že pokud se dostane až sem, bude už všechno v pořádku.

„Takže matka a bratříček. Jejich jména?"

„Abigail Juneová. Rozená… Harperová."

Zapisovala jeho slova kostrbatým rukopisem, špaček tužky kmital, jak nejrychleji to dokázala. „Abigail Juneová, rozená Harperová. Takže to je vaše matka, ano? A město?"

„Memphis. Narukoval… jsem. V Memphisu."

„Takže kluk z Tennessee. Ty mám skoro nejraději," řekla.

„Jenom skoro?"

„Skoro." Znovu opřela tabulku o nohu postele a připravila si plyn. „Tak, jste připravený, pane Gilberte Henry?"

Malátně, ale srdnatě přikývl.

„Výborně. Jen normálně dýchejte." *Dokud můžete*, dodala si v duchu. „Tak, výborně. A teď chci, abyste počítal od deseti pozpátku. Uděláte to pro mě?"

Nepatrně přikývl. „Deset," řekl a maska z foukaného skla slovo ztlumila. „Dev…"

A bylo to. Už usnul.

Mercy těžce vzdychla a doktor tiše řekl: „Vypněte to."

„Promiňte?"

„Vypněte plyn."

Potřásla hlavou. „Ale jestli chcete amputovat paži, bude nejspíš potřebovat…"

„Nebudu mu brát paži. Není k tomu důvod. Nemá to smysl.“ Možná by řekl víc, ale věděla, co má na mysli. Mávnula rukou, že už nechce nic slyšet.

„Nemůžete ho tu jen tak nechat ležet.“

„Mercy,“ řekl doktor Luther laskavě. „Udělala jste mu laskavost. Už se neprobere. Kdybych mu vzal ruku, zabije ho to rychleji, a navíc zmrzačí. Ať zemře klidně ve spánku a jeho rodina ho pohřbí celého. Podívejte.“

Nemusel nic říkat. Sama viděla, jak se široká hruď zvedá a klesá, ale jen slabě a nepravidelně.

Doktor vstal, svinul stetoskop a zasunul si ho do kapsy. „Nemusím ho poslouchat, abych věděl, že umírá,“ řekl a naklonil se přes Gilberta Henryho k Mercy. „A mám další tři pacienty. Když si pospíšíme, mohou dva z nich přežít odpoledne. Zůstaňte u něho, jestli chcete, ale ne dlouho.“ Vstal, zvedl svoji brašnu a pokračoval normálním hlasem: „Neví, že jste u něho a nepozná, když odejdete. Víte to stejně dobře jako já.“

Přesto u něho zůstala tak dlouho, jak se odvážila.

Neměl ženu, takže po něm nezůstane vdova, ale měl matku a bratříčka. O otci se nezmínil. Ten zřejmě zemřel už před lety v té samé proklaté válce. Možná odešel stejně jako on – na nemocničním lůžku, sotva identifikovaný, roztrhaný na kusy. Možná se nikdy nevrátil domů, a ani zpráva o jeho smrti tam nedorazila. Zemřel sám v poli a dlouhé týdny ho nikdo nepohřbil, protože v počátcích konfliktu to tak bylo běžné.

Ještě jeden trhaný nádech zašustil v Henryho hrdle a Mercy poznala – jen podle zvuku, podle jeho napětí –, že je poslední. Už nevydechl. Vzduch jenom v lehkém závanu unikl nosem a dírou v boku. A hruď, porostlá kudrnatými chloupky, které vykukovaly z nátělníku, se už nezvedla.

Neměla po ruce prostěradlo, aby ho zakryla. Vzala tedy tabulku a položila mu ji lícem dolů na hruď. Podle toho ten, kdo přijde uklidit, pozná, že je mrtev.